

БЕЗПИЛОТНИТЕ ЛЕТАТЕЛНИ АПАРАТИ КАТО ОБЕКТ НА СЧЕТОВОДСТВОТО

Теодора Рупска

t.roupska@abv.bg

*Университет за национално и световно стопанство,
София, ул. 8-ми Декември
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ*

Ключови думи: *безпилотни летателни апарати, БЛА, счетоводно отразяване*

Резюме: *В статията са изследвани безпилотните летателни апарати (БЛА) като нововъзникнал обект на счетоводно отразяване, вследствие на развитие на техниката и технологиите. Разработена е в две части. В първа част е представена същността на БЛА, като ресурси на предприятието. Анализирани са някои основни техни характеристики от техническа гледна точка. Във втора част се анализират БЛА като обект на счетоводството. Доказана е тезата, че те са дълготрайни материални активи. Представени са два подхода за организиране на синтетично и аналитично отчитане на БЛА в системата на счетоводните сметки на предприятието.*

УВОД

За счетоводната система на предприятията е характерно, че тя е отворена – винаги при необходимост в нея може да се включи нов обект. Съвсем естествено, във връзка с развитието на техниката и технологиите в предприятията се придобиват различни активи, които до момента не са съществували и съответно не са били обект на счетоводно отразяване. Така с придобиването на нови активи от предприятията в счетоводните системи възникват нови обекти на отчитане. Именно такива обекти са БЛА.

Целта на настоящата статия е да се изследват особеностите на БЛА като обект на счетоводството при използването им за невоенни цели (от невоенни предприятия) и се предложи модел на тяхното отчитане съобразен с особеностите им. За постигане на поставената цел **се решават следните задачи:**

1. Изследват се характеристиките на БЛА като ресурси на предприятието.
2. Разработват се и се предлагат два подхода за организиране на синтетични и аналитични счетоводни сметки за създаване на необходимата информация за БЛА в системата на счетоводните сметки в предприятието.

СЪЩНОСТ НА БЛА

С развитието на техниката и технологиите се създадоха БЛА, които навлизат все по-широко в практиката на различни предприятия, имащи невоенни функции. **БЛА може да имат различно предназначение в оперативната дейност на предприятията и да се използват по различен начин** – за наблюдение на определени явления и процеси, за създаване на снимки (за реклама, за охрана), за транспортиране на товари, за изпълняване на други операции. Пример за описаните приложения може да се даде за сектор селско стопанство, където БЛА се използват за пръскане на посевите, за наблюдение на тяхната зрялост, за охрана и др. [1, с. 3.4-1], [2, с. 54]

Съгласно изразени становища на автори изследващи БЛА от техническа гледна точка, **същността им е на непилотируеми летателни апарати, които може да се използват многократно и за продължителен период от време** [3, с. 364]

Друга особеност на БЛА от техническа гледна точка е, че **при тяхното функциониране на борда им не присъства пилот**. Или те са необитаеми летателни апарати и се използват многократно. Същност БЛА се управляват от пилот, който изцяло контролира БЛА, но това става от разстояние (дистанционно). Според конкретния начин на тяхното управление може да бъдат дистанционно контролирани, автоматични, полу-автоматични или комбинация от тези две възможности.

Според някои изследователи в последно време вместо терминът БЛА се използва терминът Безпилотни летателни системи (БЛС) [4, с. 2-3]. Това може да се каже, че е по-точното тяхно наименование. Но за целите на счетоводното отразяване в представената статия термините БЛА и БЛС се приемат като синоними, защото БЛА по принцип не може да функционират самостоятелно. За това са необходими други обекти, свързани с тяхното управление, като всички те образуват система. Без тях БЛА не би могъл да изпълнява своите функции в предприятието [4, с. 2-3].

БЛА КАТО ОБЕКТ НА СЧЕТОВОДСТВОТО

Ако БЛА са собственост на дадено предприятие, те следва да се отчитат в счетоводната му система и за тях трябва да се създава счетоводна информация от момента на придобиването им до момента на изваждането от употреба. Трябва да се създава информация за всички стопански явления, процеси и факти, които възникват във връзка с притежаването на БЛА. При създаването ѝ, трябва да се спазят нормативните изисквания, регламентиращи организирането и функционирането на счетоводните системи на предприятията, работещи на територията на Република България.

БЛА безспорно са активи, защото са ресурси, от притежаването на които се очаква получаването на икономическа изгода в бъдеще. Те **имат материален характер, използват се многократно, за продължителен период от време като стойността им е доста над прага за същественост определен от Закона за корпоративното и подоходно облагане (ЗКПО) [5]**. (При направено от автора проучване на цените на БЛА в предлагани за покупка различни електронни магазини, цената на един брой е не по-малко от 1300 лева.) Написано до тук в тази точка дава основание се заключи, че **БЛА са дълготрайни материални активи**. Класифицирането им като обекти на счетоводството става в съответствие с предназначението, което имат в предприятието, и те се определят като **машини (съоръжения) или транспортни средства**. Следователно при счетоводното им отразяване трябва да се прилагат постановките на МСС 16 Имоти, машини и съоръжения [6] или СС 16 Дълготрайни материални активи [7].

Независимо от това как ще се класифицират БЛА в предприятието като машини (съоръжения) или като транспортни средства за **тяхното отчитане може да се приложат два подхода:**

1. **Да се създаде отделна счетоводна сметка** която може да е организирана като синтетична сметка с наименование БЛА. Към нея може да се създаде аналитично отчитане, при необходимост – наличие на множество и с различни характеристики БЛА. При организиране на аналитичното отчитане следва да се има предвид предназначението, периода на използване, стойността, техническите особености и други критерии на БЛА по преценка на предприятието.
2. **Да се създаде подсметка** към главната синтетична сметка Машини и оборудване, респективно Транспортни средства. При необходимост при този подход може да се организира подходящо аналитично отчитане. Критериите, които се прилагат са същите, както при първи подход.

БЛА са амортизируеми активи, тъй като са с ограничен срок на използване. Някакви особености при разработване на счетоводната амортизационна политика на предприятието към тях няма. За данъчни цели, според това дали са класифицирани като машини или като транспортни средства се прилагат съответните амортизационни норми, регламентирани от чл. 55 от ЗКПО.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В счетоводната система на предприятието винаги може да се включи нов обект на счетоводно отразяване, когато в следствие на развитието на техниката и технологиите възникне такъв. Важно е обаче да се организира подходящо синтетично и аналитично отчитане за него, като се спазват изискванията на счетоводната нормативна база. Такива нови обекти на счетоводството са БЛА, които съществуват по принцип относително от скоро време и чието използване в различни предприятия все повече се увеличава. В представената статия са изследвани особеностите на БЛА като ресурси на невоенни предприятия, които са от голямо значение при тяхното счетоводно отразяване. Представени са възможности за организиране на синтетично и аналитично отчитане за осигуряване на счетоводна информация, съгласно нормативните изисквания.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Найден В. Ненков, Недялко Димитров, Безпилотните летателни апарати - надеждни, високотехнологични устройства за прецизното земеделие, IV Международная научнопрактическа Интернет конференция Рекултивация выработаного пространства: проблемы и перспективы, 14-18 декабря 2018 г.
- [2] Петрова, Т., Петров, Ж., Безпилотните летателни апарати - част от роботизирани платформи в селското стопанство, сп. [Диалог \(uni-svishtov.bg\)](http://uni-svishtov.bg) последно посещение на 20.06.2023 г.
- [3] Филипов, В., Изпълнение на мисия с безпилотни летателни системи за придобиване на пространствени данни, Годишник на софийския университет „Св. Климент Охридски“, Геолого-Географски факултет, Книга 2 – География Том 110.
- [4] Филипов, В. Използване на Безпилотни Летателни Системи за придобиване, обработка и анализ на пространствени данни, АВТОРЕФЕРАТ на Дисертация за присъждане на образователна и научна степен "Доктор", Научна специалност 4.4 - Науки за Земята (Картография вкл. Тематично географско картографиране – Дистанционни изследвания).

- [5] Закон за корпоративното и подоходно облагане [Lex.bg - Закони, правилници, конституция, кодекси, държавен вестник, правилници по прилагане](#), последно посещение на 19.06.2023 г.
- [6] [МСС 16 - Имоти, Машини и Съоръжения от 06.28.2021 \(balans.bg\)](#), последно посещение на 15.06.2023 г.
- [7] [СС № 16 - Дълготрайни материални активи - ИК "Труд и право" \(trudipravo.bg\)](#) последно посещение на 15.06.2023 г.

UNMANNED AERIAL VEHICLES AS AN OBJECT OF ACCOUNTING

Teodora Roupska
t.roupska@abv.bg

*University of National and World Economy,
Department "Accounting and Analysis"
Sofia, Students' town "Hristo Botev",
BULGARIA*

Key words: *unmanned aerial vehicle, UAV, accounting treatment*

Abstract: *The article examines unmanned aerial vehicle (UAV) as a newly emerging object of accounting reflection, because of the development of technique and technology. It is developed in two parts. The first one presents the essence of UAVs as resources of the enterprise. Some of their main characteristics from a technical point of view are analyzed. In the second part, UAVs are analyzed as an object of accounting. The thesis that they are material tangible assets has been proven. Two approaches to organizing synthetic and analytical reporting of UAVs in the enterprise's accounting system are present.*